

คุณค่าของวรรณกรรมยอพระเกียรติ

วรรณกรรมยอพระเกียรติ เป็นงานเขียนที่มีจุดมุ่งหมายแสดงคุณความดีแห่งองค์พระมหากษัตริย์ ผู้แต่งจึงได้เลือกสรรสิ่งที่ดีและมีสาระมากแล้วเพื่อสนับสนุนจุดมุ่งหมายนี้ ทำให้วรรณกรรมยอพระเกียรติเป็นงานที่มีคุณค่าเป็นอย่างมาก วรรณกรรมคือหนังสือหรือเอกสารที่ได้ประกอบขึ้นมีลักษณะเป็นศิลปกรรม มีรูปแบบ วัสดุ เนื้อหา ประกอบขึ้นด้วยความพยายามที่จะสื่อสารด้วยประการใดประการหนึ่ง¹ วรรณกรรมยอพระเกียรติมีลักษณะดังกล่าวและสื่อสารให้เห็นระบบพระมหากษัตริย์ที่ดีอันสังคมไทยต้องการอย่างชัดเจน อาจพิจารณาคุณค่าของวรรณกรรมยอพระเกียรติได้กว้าง ๆ ดังนี้

คุณค่าทางวรรณคดี

คุณค่าทางวรรณคดีของวรรณกรรมยอพระเกียรตินับเป็นคุณค่าหลัก วรรณกรรมยอพระเกียรติให้คุณค่าทางอารมณ์อันเป็นลักษณะสำคัญของวรรณคดี ได้ความไพเราะจากภาษาที่งดงาม มีพรรณนาโวหารตามแบบวรรณคดีไทยทั่วไป มีการเล่นคำเล่นสัมผัสอุปมาและเปรียบเทียบครบครัน นอกจากนี้วรรณกรรมยอพระเกียรติได้สร้างภาพพระมหากษัตริย์ที่เหมาะสมแก่สังคมแต่ละยุค กล่าวโดยส่วนรวมแล้วเป็นพระมหากษัตริย์ตามอุดมคติที่สังคมไทยต้องการ การพรรณนาพระคุณสมบัติ พระปรีชาสามารถและพระราชกรณียกิจโดยมีฐานจากความจริงผ่านการเลือกสรร และปรุงแต่งแล้วช่วยเน้นอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่านได้ ทำให้เกิดความเคารพศรัทธาต่อองค์พระมหากษัตริย์ตรงตามจุดประสงค์ของวรรณกรรมยอพระเกียรติ

¹ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 196.

วรรณกรรมของพระเกียรตียังทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจโดยไม่จำเป็นต้อง
คำนึงถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่นความคิดของหมื่นคังเมื่อพระเจ้าติโลกราชเรียก
ไปเฝ้าว่า

ข้าโทษเบศน์	ไคโค กิติ
ทวยเพื่อภักดีโดย	ซอชรอม
คือคนอยู่เป็นใน	อิชโลกย
บรโลกยนางฟ้าลอม	เลอศอินทร
หวยโคเจ้าเกือโศค	ภูลุมิ มังนา
ครันบถวิลภักดี	แคเจ้า
ซอຍินอยู่แสนปี	เป็นคู้ ทายนา
ทวยกิติโคเซา	ชวงน่านรگانค ²

พระมหาอุปราชครวญถึงพระสนมขณะยกทัพมาไทยว่า

ไม้โรกเหมือนโรกเร้า	รุมคาม
ไฟว่าไฟรากลาม	ลวกร้อน
นางแย้มหนึ่งแย้มยาม	เขาวัยัว แย้มฤา
ทุมคั้งทุมคีซอน	อกอั้นกันแสง
สายหยุกหยุกกลิ่นฟุ้ง	ขุยมสาย
สายบหยุกเสนหหาย	หางเสรา
กัคนกัวันวาย	วางเทษ ราแม่
ถวิลทุกชวบคำเซ้า	หยุกไคฉันโค ³

วรรณกรรมของพระเกียรตียังมีการใช้ภาษาอย่างประณีตบรรจง เลือกสรรถ้อยคำ
เพื่อจูงใจผู้อ่านให้เลื่อมใสศรัทธาของคัมภีร์มหาชาติปริย เนื้อเรื่องในวรรณกรรมของพระ

² ลิลิตยวนพ่าย (นครหลวง ๖: องค์การค้าของคุรุสภา, 2515), หน้า 33-34.

³ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ลิลิตตะเลงพ่าย
(พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2503), หน้า 33.

เกียรตินำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ชีวิตมนุษย์ เพียงแต่เรื่องในวรรณกรรมของพระเกียรติมีพื้นฐานจากความจริงเป็นส่วนใหญ่ ผู้อ่านจึงได้เรียนรู้ชีวิตมนุษย์ที่มีตัวตนจริงซึ่งหาได้ยากในวรรณกรรมประเภทอื่น

คุณค่าทางประวัติศาสตร์และสังคมวิทยา

วรรณกรรมของพระเกียรติแท้จริงโดยอาศัยเหตุการณ์ทั้งที่เกิดขึ้นแก่พระมหากษัตริย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องและเหตุการณ์บ้านเมืองช่วยค่าเป็นเรื่อง ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ แม้ว่าไม่อาจใช้ข้อมูลในวรรณกรรมของพระเกียรติเป็นข้อเท็จจริงได้ทุกตอน อย่างน้อยวรรณกรรมของพระเกียรติช่วยตรวจทานประวัติศาสตร์ได้ อาจช่วยยืนยันประวัติศาสตร์ให้แน่นอนขึ้น บางตอนที่คลุมเครืออาจชัดเจนขึ้น ถ้าบางตอนไม่มีในประวัติศาสตร์ก็อาจเป็นหลักฐานไว้ชั้นหนึ่งก่อน นักประวัติศาสตร์จำนวนไม่น้อยสนใจวรรณกรรมของพระเกียรติและใช้ข้อมูลในนั้นช่วยงานด้านประวัติศาสตร์ เช่น สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุภาพ คร. ประเสริฐ ๗ นคร เป็นต้น

ด้านสังคมวิทยา วรรณกรรมของพระเกียรติสะท้อนภาพสังคมในสมัยต่าง ๆ ถ้าไม่ในสมัยของพระมหากษัตริย์ที่ของพระเกียรติก็เป็นสมัยที่แต่ง ทำให้เห็นสภาพบ้านเมือง วิถีชนธรรม ค่านิยม ชนบทรรมนิยมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เช่น พระราชพิธีราชาภิเษกหลายแบบได้แก่ อธิราชภิเษกในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง รัชสมัยกลางภิเษกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บรมราชาภิเษกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน วรรณกรรมของพระเกียรติเป็นที่ศึกษาภาษาได้ดี เพราะมีเรื่องแต่งหลายยุคหลายสมัย จะเห็นวิวัฒนาการของภาษาไทย อักษรวิธีและสำนวนโวหารตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน บางเรื่องใช้เป็นตำราอ้างอิงในการแต่งหนังสือไทยได้ เช่น โคลงกั้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน

วรรณกรรมของพระเกียรติมีคุณค่าทางกายกานทั้งทางจิตใจและความรู้ จึงมีประโยชน์แก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง